

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 428/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Mestského súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. B5-2T/43/2020 (pôvodne Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 2T/43/2020) takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 4. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B5-2T 43/2020 (pôvodne Okresného súdu Bratislava V v konaní sp. zn. 2T 43/2020). V petite ústavnej sťažnosti žiada, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Požaduje tiež priznanie finančného zadosťučinenia 5 000 eur. K ústavnej sťažnosti priložil aj žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že opatrením okresného súdu z 5. marca 2020 bol sťažovateľovi ustanovený obhajca podľa § 40 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu podľa § 37 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku vo veci obvinenia z obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 a 2 Trestného zákona spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona.

3. Rozsudkom okresného súdu z 15. októbra 2020 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 2. februára 2021 bol sťažovateľ uznaný vinným zo spáchania obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 a 2 Trestného zákona spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona, za čo mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v rozsahu 10 rokov.
4. Obhajca doručil 12. februára 2021 okresnému súdu návrh na priznanie odmeny a náhrady hotových výdavkov za obhajobu sťažovateľa. Okresný súd rozhodol uznesením z 28. apríla 2022 v súlade s § 553 ods. 2 a ods. 5 Trestného poriadku o priznaní odmeny a náhrady hotových výdavkov v sume 3402,20 eur.
5. Dňa 18. mája 2022 sťažovateľ zaslal okresnému súdu podanie na účely rozhodovania o povinnosti na náhradu trov trestného konania podľa § 558 Trestného poriadku z dôvodu podľa § 555 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku v súlade s § 34 ods. 3 Trestného poriadku. Uviedol, že nemá dostatok finančných prostriedkov na náhradu trov obhajoby, čo preukazoval daňovým priznaním za rok 2021 a výplatnými páskami vydanými ústavom na výkon trestu odňatia slobody.
6. Priznaná suma odmeny a náhrady hotových výdavkov bola obhajcovi vyplatená 15. júna 2022. Týmto boli naplnené podmienky na rozhodnutie o povinnosti na náhradu trov trestného konania.
7. Dňa 25. mája 2023 sťažovateľ zaslal okresnému súdu podanie, v ktorom poukázal na svoje predchádzajúce podanie a žiadal, aby sa okresný súd danou vecou zaoberal. Pripojil tiež potvrdenie o príjmových pomeroch vydaným ústavom na výkon trestu odňatia slobody.
8. Dňa 11. augusta 2023 sťažovateľ zaslal mestskému súdu urgenciu s odkazom na svoje predchádzajúce podania a žiadal o rozhodnutie vo veci.
9. Do dňa podania ústavnej sťažnosti nebolo sťažovateľovi doručené rozhodnutie vo veci náhrady trov trestného konania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

10. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka, že mestský súd (pôvodne okresný súd) ako prvostupňový súd v napadnutom trestnom konaní do podania ústavnej sťažnosti nerozhodol o povinnosti náhrady trov trestného konania ustanovenému obhajcovi, ktorému štát vyplatil odmenu a náhradu hotových výdavkov za obhajobu sťažovateľa.
11. Prvostupňový súd neposkytol sťažovateľovi účinnú ochranu jeho práv a neriadil sa dôsledne príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku. Napriek jeho urgenciám nerozhodol vo veci povinnosti náhrady trov trestného konania ani po uplynutí dvoch rokov od vyplatenia odmeny a náhrady hotových výdavkov obhajcovi (15. jún 2022).
12. Aj na rozhodovanie o náhrade trov konania sa vzťahujú označené práva podľa ústavy a dohovoru, čo vyplýva z judikatúry ústavného súdu. Ide o bežnú súčasť rozhodovania všeobecných trestných súdov, nie je to vec skutkovo alebo právne zložitá.
13. Vymedzený predmet napadnutého konania má pre sťažovateľa osobitný význam, keďže suma, ku ktorej náhrade môže byť zaviazaný, prevyšuje jeho ročný príjem (vo výkone trestu odňatia

slobody). Sťažovateľ je v stave právnej neistoty, bezvýsledné podávanie opakovaných podaní vyvoláva u neho stavy neistoty, bezmocnosti a bezbrannosti. Porušenie označených práv je nezvratné, čo odôvodňuje aj priznanie finančného zadosťučinenia.

14. Sťažovateľ podal 23. októbra 2023 sťažnosť na nečinnosť súdu, ktorú vybavil predseda mestského súdu prípisom z 26. októbra 2023. Predseda mestského súdu nezjednal nápravu, nečinnosť mestského súdu odôvodňoval irelevantnými a aj nepravdivými dôvodmi, keď uviedol, že o náhrade trov konania bude rozhodnuté po tom, ako bude odmena vyplatená obhajcovi, hoci k jej výplate už došlo pred 17 mesiacmi. Dňa 13. decembra 2023 sťažovateľ podal v poradí druhú sťažnosť na nečinnosť súdu podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku.

15. Dňa 18. decembra 2023 sťažovateľ zaslal mestskému súdu podanie – žiadosť o uplatnenie nároku na bezplatnú obhajobu. Prílohou žiadosti bolo aj potvrdenie o príjmových pomeroch sťažovateľa. Sťažovateľ uviedol, že rovnaké podklady doložil aj v konaní pred ústavným súdom (sp. zn. II. ÚS 425/2023), ktoré boli dostatočným podkladom na ustanovenie advokáta. Žiadosť sťažovateľa predseda mestského súdu vybavil prípisom z 2. januára 2024, pričom je zrejmé, že tento prípis nevedol k účinnej ochrane práv sťažovateľa. Bez meškania nepredložil žiadosť so spisom a vlastným stanoviskom nadriadenému súdu (§ 55 ods. 3 Trestného poriadku) a ani v lehote 15 pracovných dní nezabezpečil, aby boli vykonané úkony trestného konania, o ktoré v žiadosti ide. Nevybavil žiadosť sťažovateľa kvalifikovane a ani v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

16. Pred predbežným prerokovaním ústavnej sťažnosti ústavný súd vyzval mestský súd podľa § 60 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), aby sa k ústavnej sťažnosti vyjadril. Na výzvu ústavného súdu podpredseda mestského súdu v prípise sp. zn. 1 SprV/94/2024 z 24. júna 2024 zaslal vyjadrenie, v ktorom uviedol, že sťažovateľ podal sťažnosť proti uzneseniu o priznaní odmeny obhajcovi, v ktorej žiadal o dôsledné preskúmanie svojich majetkových pomerov s tým, že boli splnené podmienky na bezplatnú obhajobu. K podaniu priložil aj potvrdenie o svojich majetkových pomeroch. Spis po realizácii súdnej mapy nebol predložený vyššej súdnej úradníčke. V decembri 2023 bol spis zapožičaný ústavnému súdu, vrátený bol 6. februára 2024.

17. Mestský súd aktuálne prešetruje majetkové pomery sťažovateľa, vykonal lustrácie a 8. februára 2024 vyzval sťažovateľa, aby preukázal svoje majetkové pomery, keďže bol známy stav k roku 2022. Následne bolo zistené, že táto výzva bola nesprávne doručovaná sťažovateľovi na adresu trvalého pobytu a následne bola doručovaná do príslušného ústavu na výkon trestu odňatia slobody. Po zistení pomerov sťažovateľa a splnení podmienok bezplatnej obhajoby alebo obhajoby za zníženú náhradu mestský súd rozhodne podľa § 558 ods. 1 Trestného poriadku o povinnosti na náhradu odmeny a hotových výdavkov, ktoré zaplatil štát ustanovenému obhajcovi.

18. Podpredseda mestského súdu poukázal na vysoký počet trestných vecí, ktoré vybavujú sudcovia a vyšší súdni úradníci, pričom vo viacerých spisoch boli spôsobené prieťahy v konaní. Rýchlejší

postup je znemožnený aj materiálnou a personálnou poddimenzovanosťou mestského súdu. Poukázal tiež na to, že pre rozhodnutie o náhrade trov Trestný poriadok nestanovuje lehotu, preto považoval za vhodné zvážiť opodstatnenosť finančného zadosťučinenia, resp. jeho výšky.

III.2. K ústavnej sťažnosti sťažovateľa:

19. Sťažovateľ nie je zastúpený advokátom, pričom k ústavnej sťažnosti priložil žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu spolu s dokladmi, ktorými preukazuje svoje príjmové pomery.

20. Žiadosťami sťažovateľov o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd vyhovie v prípade súčasného (kumulatívneho) splnenia podmienok vyplývajúcich z jeho ustálenej doterajšej judikatúry v tejto oblasti, t. j. 1. ak ustanovenie právneho zástupcu odôvodňujú pomery navrhovateľa (ak vzhľadom na svoje majetkové pomery navrhovateľ nedisponuje dostatočnými zdrojmi na úhradu trov právneho zastúpenia) a 2. ak v prípade navrhovateľovej ústavnej sťažnosti nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

21. Sťažovateľ preukázal svoje majetkové pomery potvrdením o svojej odmene za prácu vykonávanú počas výkonu trestu odňatia slobody (predložením rozúčtovania pracovnej odmeny a potvrdením o možnej sume na čerpanie k 29. máju 2024 vo výške 84,23 eur), čo *prima facie* predstavuje splnenie prvej podmienky na ustanovenie právneho zástupcu.

22. Druhou podmienkou na ustanovenie právneho zástupcu je, že v prípade ústavnej sťažnosti nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Naplnenie tejto podmienky ústavný súd skúma predbežným posúdením veci samej. Ústavná sťažnosť sťažovateľa je dostatočným spôsobom odôvodnená, umožňuje pochopiť podstatu sťažovateľových námietok a obsahuje dostatočné vymedzenie relevantných skutkových okolností. Ústavný súd tiež vychádzal aj z podkladov, ktoré poskytol samotný mestský súd vo svojom vyjadrení, a aj z vlastných zistení. Z týchto dôvodov pristúpil k samotnému predbežnému prerokovaniu ústavnej sťažnosti, ktoré v sebe zahŕňa aj predbežné posúdenie veci samej na účely posúdenia, či je splnená druhá podmienka na ustanovenie právneho zástupcu.

23. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

24. Článok 6 ods. 1 dohovoru možno aplikovať aj na rozhodovanie o trovách konania za predpokladu, že predmetom konania bolo rozhodovanie o občianskych právach a záväzkoch alebo o oprávnenosti trestného obvinenia (porovnaj rozsudky ESLP vo veciach Robins proti Spojenému kráľovstvu z 23. 9. 1997, Beer proti Rakúsku zo 6. 2. 2001, porovnaj tiež KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 604.). Obdobne aj ústavný súd uviedol, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (m. m. IV. ÚS 604/2018). Aj na konanie o trovách konania sa takto vzťahujú garancie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. z čl. 48 ods. 2 ústavy, t. j. povinnosť súdu rozhodnúť o trovách konania v primeranej lehote, resp. bez zbytočných prietahov.

25. Zjavná neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných prieťahoch (II. ÚS 92/05). Dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej je aj zistenie, že sa postup všeobecného súdu nevyznačoval takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prieťahy (I. ÚS 27/02, I. ÚS 197/03, I. ÚS 38/04).

26. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02). Pojem „zbytočné prieťahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00).

27. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa vychádzal zo zistenia, že v uvedenej veci si odmenu a náhradu hotových výdavkov obhajca sťažovateľa uplatnil 12. februára 2021. O tomto návrhu rozhodol okresný súd uznesením z 28. apríla 2022. Odmena a náhrada hotových výdavkov bola obhajcovi vyplatená 15. júna 2022. O povinnosti sťažovateľa nahradiť štátu trovy obhajoby rozhodol mestský súd 15. júla 2024, t. j. po dvoch rokoch a jednom mesiaci od ich výplaty obhajcovi, čo je vzhľadom na predmet rozhodovania nepochybne neprímeraná doba. V tejto súvislosti však ústavný súd pripomína aj potrebu materiálneho prístupu k námietkam týkajúcim sa zbytočných prieťahov, resp. neprímeranej dĺžky súdneho konania, z ktorého vyplýva, že nie každý zistený prieťah vedie automaticky k záveru o porušení označených práv. Rozhodujúce je v tomto smere posúdiť všetky okolnosti danej veci pre spoľahlivý záver o možnom porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v prvom rade zohľadnil, že ústavná sťažnosť sa týkala len veľmi úzkeho rámca trestného konania – rozhodovania o náhrade trov obhajoby. Nešlo teda o rozhodovanie o vine a treste, keďže v čase podania ústavnej sťažnosti táto časť trestného konania bola právoplatne rozhodnutá. Z tohto pohľadu sa miera právnej neistoty sťažovateľa viazala len na otázku, či bude zaviazaný povinnosťou náhrady trov obhajoby, čo je stav právnej neistoty nepochybne výrazne nižší oproti stavu, keď by dochádzalo k prieťahom vo fáze rozhodovania o vine a treste. Postup prvostupňového súdu ovplyvnila aj reforma súdnej mapy a vznik mestského súdu s účinnosťou od 1. júna 2023, ako aj skutočnosť, že súdny spis bol v období od decembra 2023 do februára 2024 zapožičaný ústavnému súdu. Obranu mestského súdu vysokým počtom vecí, nedostatkom personálu a nedostatočným materiálnym zázemím nemožno akceptovať, ide v zásade o štandardnú obranu všeobecných súdov, ktorú však nemožno prenášať na účastníkov súdnych konaní. Na druhej strane reforma súdnej mapy je predsa len ojedinelou udalosťou, ktorá so sebou priniesla rôzne úlohy a činnosti, ktoré zjavne ovplyvnili priebeh výkonu súdnictva, preto túto skutočnosť zohľadnil v prospech mestského súdu. Ústavný súd napokon zohľadnil aj to, že v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti bola miera namietanej právnej neistoty sťažovateľa úplne eliminovaná, keď mestský súd rozhodol 15. júla 2024 o jeho povinnosti nahradiť štátu trovy obhajoby.

28. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde (výrok 1 tohto uznesenia).

29. Odmietnutie ústavnej sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej vedie k záveru o zrejme bezúspešnom uplatňovaní nároku na ochranu ústavnosti v prípade ústavnej sťažnosti sťažovateľa. Nie je tak naplnená druhá podmienka na ustanovenie právneho zástupcu sťažovateľovi, z toho dôvodu ústavný súd žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom nevyhovet (výrok 2 tohto uznesenia).

30. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2024

Miloš Maďar
predseda senátu